

Šestinski kišobran u njegovanju usmene baštine s predškolskim djetetom

Prelčec, Kristina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:722201>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-29**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

KRISTINA PRELČEC

**ŠESTINSKI KIŠOBRAN U NJEGOVANJU USMENE
BAŠTINE S PREDŠKOLSKIM DJETETOM**

Završni rad

Pula, lipanj, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

KRISTINA PRELČEC

**ŠESTINSKI KIŠOBRAN U NJEGOVANJU USMENE
BAŠTINE S PREDŠKOLSKIM DJETETOM**

Završni rad

JMBAG: 0303049306

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij predškolski odgoj

Predmet: Usmena zavičajna baština

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: doc. dr. sc. Vjekoslava Jurdana

Pula, lipanj, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojeg

a vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sažetak

U ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja primjenjuju se razni načini kako kulturnu baštinu i tradiciju približiti djeci u svakodnevnom radu i razviti svijest o identitetu, odnosno pripadnosti nekoj zajednici.

U ovome završnom radu objašnjeni su načini, metode i oblici pomoću kojih se kulturna zavičajna baština implementira u neposredni odgojno-obrazovni proces u radu s djecom predškolske dobi.

„Proces konstruiranja pojmova zavičaj i domovina započinje u ranom djetinjstvu. Sve ono što ga neposredno okružuje, zanima ga prije svega: obitelj, roditelji, braća, sestre, bake i djedovi, priroda njegova užega zavičaja, te sve ono što taj zavičaj konkretno predstavlja.“ (Jurdana, 2015:8).

U radu s djecom naglasak se stavlja na integrirano učenje – projektni pristup u radu s djecom.

Objašnjen je projektni rad kroz projekt „Šestinski kišobran“ sa svim specifičnostima i fazama koje podrazumijevaju dijete kao aktivan subjekt, konstruktor i sukonstruktor vlastitog znanja koji je realiziran u jednom od zagrebačkih vrtića.

Legenda *Šestinski kišobran* bila je dobar poticaj u njegovanju usmene baštine i pokretač tijeka projekta.

Opisan je integrirani program „Tradicijske kulture – folklornog stvaralaštva“ kojim se, kao i projektom „Šestinski kišobran“ potiče razvoj kulturne baštine i tradicije kroz sve oblike izražavanja i sva razvojna područja.

Partnerstvo roditelja od neprocjenjive je vrijednosti u svim segmentima života i rada vrtića što je vidljivo i u projektu koji je opisan u ovom radu. Zajedničkom sinergijom i uvažavanjem svih sudionika u procesu postiču se zadovoljstvo i zadani ciljevi.

Ključne riječi: kulturna baština, legende, integrirano učenje – projektni pristup, partnerstvo s roditeljima, Šestinski kišobran

Summary

Early and pre-school institutions offer various ways of bringing cultural heritage and tradition closer to children in everyday work and developing the child's identity.

In this final paper the ways, methods and forms by which the cultural heritage is implemented into the immediate educational process in the work with the children of preschool age are explained.

"The process of constructing concepts of heritage and homeland begins in early childhood. Everything that surrounds him is fascinated primarily by his family, parents, brothers, sisters and grandparents, the nature in his homeland, and all that the heritage actually represents." (Jurdana, 2015:8)

In work with children, emphasis is placed on integrated learning - a project approach to working with children.

The project work is explained through the Šestinski umbrella project with all the specifics and phases that characterize the child as an active subject, constructor and co-constructor of his own knowledge, realized in one of the Zagrebs kindergartens.

The legend of Šestinski umbrella was a good incentive for fostering the oral heritage and the driver of the project

An integrated program of Traditional Culture - folklore creativity is described, which promotes the development of cultural heritage and traditions through all forms of expression and all developmental areas as well as the Sixth Umbrella project.

Parental partnership is priceless in all segments of life and work in kindergarten as is evident in this final work. By sharing synergy and taking care of all participants in the process satisfaction and goals are achieved.

Key words: cultural heritage, legends, integrated learning - project approach, partnership with parents, Šestinski umbrella

SADRŽAJ

1. UVOD.....	5
2. KULTURNA BAŠTINA.....	6
2.1. MATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA.....	6
2.2. NEPOKRETNO KULTURNO DOBRO.....	7
2.3. POKRETNO KULTURNO DOBRO.....	7
2.4. NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA.....	8
2.5. HRVATSKA NEMATERIJALNA KULTURA U 21. STOLJEĆU.....	9
3. MATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA.....	10
3.1. ZAGREB.....	10
3.2. ZNAMENITOSTI I KULTURNA BAŠTINA GRADA ZAGREBA.....	11
3.3. ŠESTINE I ŠESTINSKI KIŠOBRAN.....	12
4. ETNOGRAFSKA BAŠTINA OKOLICE ZAGREBA: DJEČJE IGRE U OKOLICI ZAGREBA.....	14
5. NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA.....	16
5.1. DJEČJA KNJIŽEVNOST.....	16
5.2. USMENA KNJIŽEVNOST.....	17
5.3. NARODNA PRIČA.....	17
5.4. PRIČE, LEGENDE – DIDAKTIČKA VRIJEDNOST.....	18
5.4. LEGENDE.....	18
5.5. ZAGREBAČKE LEGENDE.....	19
5.6. LEGENDA „ŠESTINSKI KIŠOBRAN“ - NADA IVELJIĆ.....	20
6. ŠESTINSKI KIŠOBRAN U RADU S DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI.....	21
7. INTEGRIRANI PROGRAM TRADICIJSKE KULTURE – FOLKLORNO STVARALAŠTVO.....	22
7.1. VALORIZACIJA INTEGRIRANOG PROGRAMA „Tradicijska kultura – folklorno stvaralaštvo“ integriranog u radu na projektu.....	23
8. OBLICI RADA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI.....	29
8.1. INTEGRIRANO POUČAVANJE – RAD NA PROJEKTU.....	29
8.2. ULOGA OKRUŽENJA U PROJEKTU.....	31
8.3. ULOGA ODGOJITELJA U PROJEKTU.....	31
8.4. VRSTE POTICAJNIH PITANJA.....	32
8.5. FAZE RADA NA PROJEKTU.....	32
8.6. FAZE U PROJEKTU „ŠESTINSKI KIŠOBRAN“.....	33
8.7. PRIKAZ PROVEDENIH AKTIVNOSTI PO CENTRIMA AKTIVNOSTI – PRIMJER JEDAN DAN U VRTIĆU:.....	38
8.8. ISHODI UČENJA U PROJEKTU „ŠESTINSKI KIŠOBRAN“.....	42

9. RODITELJI KAO PARTNERI U NJEGOVANJU ZAVIČAJNE BAŠTINE I TRADICIJSKE KULTURE.....	43
10. ZAKLJUČAK.....	44
11. LITERATURA:.....	46
12. POPIS SLIKA I TABLICA.....	48

1. UVOD

Završni rad „Šestinski kišobran“ u njegovanju usmene baštine s djetetom predškolske dobi odabran je zbog mogućnosti kvalitetne primjene u radu s djecom kroz razne oblike i metode rada, te integriranog učenja djece kroz sva razvojna područja.

Temeljne vrijednosti „Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj“ proizlaze iz opredijeljenosti hrvatske obrazovne politike za cjeloviti osobni razvoj djeteta, za čuvanje i razvijanje nacionalne, duhovne, materijalne i prirodne baštine Republike Hrvatske.

Potrebno je od najranije dobi promišljajući, kvalitetno, sustavno i kontinuirano djelovati na djecu.

„Možemo li se oglušiti na činjenicu da svako dijete ima pravo na najbolje temelje u životu, na obvezu odraslih da djeci osiguraju to pravo?“ (Ljubetić, 2009:14)

U prvom dijelu završnog rada definira se pojam kulturne materijalne i nematerijalne baštine bliske djeci (grad Zagreb, legende).

U drugom dijelu završnog rada daje se prikaz integriranog programa o kulturnoj baštini u jednom zagrebačkom vrtiću i prikaz teme „Šestinski kišobran“ kroz projektnu metodu.

Ova tema pruža mogućnost uključivanja djece, roditelja i vrtića kao ravnopravnih partnera u stvaranju pozitivnih emocionalnih veza, senzibiliteta i poticanja interesa za njegovanje kulturne baštine, tradicije, identiteta, pripadnosti, gradnju kompetencija i ljudskih vrijednosti u predškolskom razdoblju.

Istraživanja pokazuju da kvaliteta dječje socijalne kompetencije u vrtiću ukazuje na to kakva će biti njihova socijalna i akademska kompetencija u školi. Kompetencija koja se razvija u odnosu s drugima uključuje složenu međuigru osjećaja, misli i umijeća (Katz, 1999:11-15).

Legenda *Šestinski kišobran* autorice Nade Iveljić bila je motivacija svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa za rad na projektu „Šestinski kišobran“ s djecom u Dječjem vrtiću „Šumska jagoda“ u Zagrebu.

Kroz projekt „Šestinski kišobran“ i integrirani program „Tradicijska kultura – folklorno stvaralaštvo“ biti će prikazane mogućnosti rada s djecom kroz praktičan rad za vrijeme studentske prakse.

Cilj je razvijati osjećaj pripadnosti okruženju u kojem dijete živi. Poticati i prenositi djeci kulturnu baštinu i stvaralaštvo koje predstavlja nedjeljiv dio sveukupne duhovne i materijalne baštine Hrvatske, te na taj način sačuvati od zaborava dio kulturne baštine, kulture, narodnih običaja i identiteta. Time se kod djece potiče senzibilitet za kulturnu baštinu, njezino njegovanje i očuvanje kroz sve oblike izražavanja.

Djeca jako brzo izraze svoje zanimanje za legende, a posebno za onu što nije nikakvo iznenađenje jer šestinski kišobran je posebno lijep i sasvim neobičan, u njihovim očima mističan i „čaroban“ kišobran (izjava djece).

U nastavku će biti prikazano spajanje teorije i prakse kroz provedene aktivnosti vezane za šestinski kišobran kroz projekt „Šestinski kišobran“, te prikaz provedenog istraživanja mišljenja roditelja o kvaliteti programa „Tradicijska kultura – folklorno stvaralaštvo“ što je baza za dalji tijek i življenje projekta „Šestinski kišobran“ kao nastavka projekta „Zagreb, kak imam te rad“.

2. KULTURNA BAŠTINA

2.1. MATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA

Materijalnu ili nepokretnu kulturnu baštinu čine kompleksi građevina, kulturno – povijesne cjeline te krajolici. Materijalna dobra predstavljaju pojedinačne građevine kao i skupinu građevina. 18. 6. 1999. godine usvojen je Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Zastupničkog doma Hrvatskoga državnog sabora, kojeg je potpisao predsjednik dr. Franjo Tuđman. Zakon se sastoji od 127 članaka u kojima se govori o uspostavljanju zaštite nad kulturnim dobrom, pravima vlasnika kulturnih dobara, mjere zaštite te obavljanje poslova u očuvanju istih, zatim uključivanje uprave i inspeksijske službe u rad, te financiranje i druga pitanja vezana uz očuvanje i zaštitu kulturnih dobara. (Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>. Pristupljeno: 4. lipnja 2018.)

2.2. NEPOKRETNOSTI KULTURNO DOBRO

Prema članku 7. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara nepokretno kulturno dobro može biti:

- grad, selo, naselje ili njegov dio
- građevina ili njezini dijelovi, te građevina s okolišem,
- elementi povijesne opreme naselja
- područje, mjesto, spomenik i obilježje u svezi s povijesnim događajima i osobama
- krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture, koje svjedoče o čovjekovoj nazočnosti u prostoru
- područje i mjesto s etnološkim i toponimskim sadržajima,
- arheološko nalazište i arheološka zona, uključujući i podvodna nalazišta i zone
- tehnički objekt s uređajima i drugi slični objekti

(Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>. Pristupljeno: 4. lipnja 2018.)

2.3. POKRETNOSTI KULTURNO DOBRO

Prema članku 8. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara pokretno kulturno dobro može biti:

- zbirka predmeta u muzejima, galerijama, knjižnicama i drugim ustanovama, kao i u drugim pravnim osobama te državnim i upravnim tijelima uključujući i kod fizičkih osoba
- crkveni inventar i predmeti
- arhivska građa, zapisi, dokumenti, pisma i rukopisi,
- filmovi
- arheološki nalazi
- antologijska djela likovnih i primijenjenih umjetnosti i dizajna
- etnografski predmeti

- stare i rijetke knjige, novac, vrijednosni papiri, poštanske marke i druge tiskovine
- dokumentacija o kulturnim dobrima
- kazališni rekviziti, skice, kostimi i sl.
- uporabni predmeti (namještaj, odjeća, oružje i sl.), prometna i prijevozna sredstva i uređaji, predmeti koji su značajna svjedočanstva razvitka znanosti i tehnologije.

U prvoj polovini 19. stoljeća započinje briga o „starinama“ ili današnjim rječnikom; kulturnim dobrima. U Hrvatskoj krajem istog stoljeća započinje organizirano djelovanje zaštite spomenika u kojem se ističu Ivan Kukuljević Sakcinski, Gjur Szabo i Ljubo Karaman (Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>. Pristupljeno: 4. lipnja 2018.).

2.4. NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA

U listopadu 2003. godine, na općoj skupštini UNESCO-a prihvaćena je Konvencija za zaštitu nematerijalne kulturne baštine, a Republika Hrvatska ju je prihvatila 2005. godine. Prema članku broj 2, definicija nematerijalne kulturne baštine glasi: „Nematerijalna kulturna baština znači vještine, izvedbe, izričaje, znanja, umijeća, kao i instrumente, predmete, rukotvorine i kulturne prostore koji su povezani s tim, koje zajednice, skupine i u nekim slučajevima, pojedinci prihvaćaju kao dio svoje kulturne baštine. Takvu nematerijalnu kulturnu baštinu, koja se prenosi s naraštaja na naraštaj, zajednice i skupine uvijek nanovo stvaraju reagirajući na svoj okoliš, interakciju s prirodom i svojom poviješću, a ona im daje osjećaj identiteta i kontinuiteta, promičući time poštovanje prema kulturnoj raznolikosti i ljudskoj kreativnosti.“ (Zastupnički dom Hrvatskog državnog sabora 2005.g.). Konvencijom su utemeljena dva popisa baštine: Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva i popis nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita.

U Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske dosad je upisano preko 130 zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara, od kojih je 13 upisanih na UNESCO - ovu Reprezentativnu listu nematerijalne baštine čovječanstva i jedno nematerijalno dobro na UNESCO–ovu Listu ugrožene nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna

hitna zaštita. Na UNESCO – ovoj Reprezentativnoj listi nematerijalne baštine čovječanstva su:

- Bećarac (Tradicijska glazba istočne Hrvatske)
- Medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske (Umijeće izrade licitara, svijeća i medice)
- Kraljice ili ljelje (Godišnji proljetni ophod u Gorjanima kraj Đakova)
- Zvončari Kastavštine (Bučni i šareni istjerivači zlih sila)
- Ojkanje (Potresanje glasom na starinski način)
- Čipkarstvo u Hrvatskoj (Umjetnost koja povezuje Hvar, Pag i Lepoglavu)
- Umijeće izrade drvenih tradicijskih igračaka s područja Hrvatskoga zagorja (Predmeti otrgnuti iz zagrljaja zaborava)
- Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja (Glazbene specifičnosti sjevernoga Jadrana)
- Fešta svetoga Vlaha (Tradicija štovanja dubrovačkog zaštitnika)
- Za križen (Hrvatske procesije u Velikom tjednu)
- Nijemo kolo Dalmatinske zagore (Ples bez glazbene pratnje)
- Sinjska alka (Stoljetno viteško natjecanje u Cetinskoj krajini)
- Klapsko pjevanje (Tradicijski glazbeni fenomen urbane Dalmacije)

(Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>. Pristupljeno: 4. lipnja 2018.)

2.5. HRVATSKA NEMATERIJALNA KULTURA U 21. STOLJEĆU

„Hrvatska je bila sedamnaesta zemlja koja je u srpnju 2005. godine ratificirala Konvenciju za očuvanje nematerijalne kulturne baštine.“ (Institut za etnologiju i folkloristiku, 2013:173)

Tvrtko Zebec (2013.) navodi da je nematerijalna baština živa te da je dio kulturnog i društvenog života zajednice, kao i da je briga za očuvanjem te baštine dio kulturne politike koja neposredno utječe na procese odigravanja u razvoju stvarnih ljudskih zajednica.

Kako bi se bolje shvatio proces u kojem se „stvara“ baština, u kojem se baštini daje smisao, značenje, kulturni antropolozi provodili su istraživanja u dva smjera.

Etnografskim pogledom usmjerili su se prvo na nositelje koji stvaraju procese, nastojeći tako shvatiti njihove potrebe, a potom shvatiti dodane vrijednosti na način da prate kako su ti procesi povezani s postojećim oblicima njihovog svakodnevnog života, tj. kako se uvode nove kulturne prakse koje uspješno uključuju odabrano kulturno nasljeđe u svakidašnji život. (Institut za etnologiju i folkloristiku, 2013.)

„Termini tradicijske kulture i folkloru odbačeni su u okvirima tumačenja Konvencije kao rezultat ranijeg sustava kolonijalne misli i dominacije. U UNESCO-u ističu da je smisao Konvencije brinuti se za živu tradiciju koja se razvija, a da se u nekim zemljama folklorom smatra nešto što više nije živa kultura pa je to bio jedan od važnih razloga za odbacivanje tog pojma.“ (Institut za etnologiju i folkloristiku, 2013:181)

3. MATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA

U radu s djecom primjenjuju se elementi zavičajne kulturne baštine kako bi kod djece razvijali pripadnost i identitet, te poticali osjećaj pripadnosti svojem zavičaju - gradu Zagrebu.

3.1. ZAGREB

Zagreb je glavni grad Republike Hrvatske te najveći po broju stanovnika. Nastao je i razvio se iz dva naselja, Gradeca i Kaptola na susjednim brežuljcima. Oni čine centar današnjeg Zagreba, ali i povijesno središte. O nastanku Zagreba mogu se naći mnoge legende i pripovijetke koje obogaćuju i upotpunjuju njegovu ljepotu i kulturu kojom se njegovi stanovnici jako ponose, a djeca vole slušati i učiti o njemu te se igrati razne igre na temelju tih legendi i raznih usmenih predaja. Smješten je na jugozapadnom rubu Panonske nizine u podnožju Medvednice. S obzirom da je najveći te glavni grad, Zagreb je kulturno, znanstveno, gospodarsko te upravno sjedište Republike Hrvatske. (Službene stranice grada Zagreba, <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=13289>. Pristupljeno: 15. siječnja 2018.)

3.2. ZNAMENITOSTI I KULTURNA BAŠTINA GRADA ZAGREBA

Na Trgu sv. Marka danas je političko sjedište Hrvatske, a nekada je bio mjesto trgovanja. Međutim na Gornjem gradu nalazi se mnogo muzeja, galerija i starih građevina koje su dio povijesti grada i krase ga svojom ljepotom i posebnosti.

Dio kulturne znamenitosti grada Zagreba koji valja izdvojiti je crkva sv. Marka koja je izvorna gotička građevina iz 14. stoljeća. Krov crkve s povijesnim grbovima Hrvatske i grada Zagreba potječe iz 19. stoljeća, iz velike obnove pod vodstvom arhitekata Hermanna Bolléa i Friedricha von Schmidta. Kula Lotrščak je zagrebački poznati vidikovac, gdje se ispod kule nalazi Strossmayerovo šetalište te uspinjača koja povezuje Gornji i Donji grad. Kamenita vrata su jedan od najbolje očuvanih spomenika starog Zagreba. Riječ je o zgradi oblikovanoj poput pravokutne kule s kolnim prolazom. U prolazu vrata smještena je kapela sa slikom Majke Božje od Kamenitih vrata, zaštitnice grada. Kamenita vrata ovjekovječena su u Šenoinu romanu Zlatarovo zlato koji govori o zagrebačkom zlataru Krupiću i njegovoj kćeri iz Kamenite ulice. Mjesto radnje ovoga povijesnoga romana obilježeno je ženskim kipom „Zlatarovo zlato“, smještenim u niši na zapadnom pročelju. Kip je djelo modernog kipara Ive Kerdića. Kamenita vrata su zaštićeno kulturno dobro Republike Hrvatske. Zagrebačka katedrala smatra se najvišom građevinom u Hrvatskoj. U sakristiji katedrale nalazi se slika Golgota, koja je djelo slavnog slikara Albrechta Dürera, osim toga posjeduje i bogatu riznicu u kojoj se čuva plašt kralja Ladislava iz 11. stoljeća. Oko katedrale su renesansne zidine s kružnim kulama. Glavni i najveći trg Zagreba je Trg bana Jelačića, glavni dio pješačke zone centra Zagreba. Na trgu je poznati spomenik banu Josipu Jelačiću koji je rad austrijskog kipara Antona Dominika Fernkorna. Na istočnoj strani trga nalazi se suvremeno oblikovana fontana Manduševac, uz koju je vezana poznata legenda o nastanku Zagreba. Od značajnijih zgrada na trgu treba spomenuti palaču Kolmar (danas Društvo hrvatskih književnika) s dva tornjića, kuću „Rado“ koja je remek djelo secesije s kamenim zmajevima na krovu, te kuću Popović na kojoj su reljefi umjetnika Ivana Meštrovića. Hrvatsko narodno kazalište sjedište je najveće kazališne ustanove u Hrvatskoj. Zgradu ju otvorio car Franjo Josip I., a projektirali su je Fellner i Helmer koji su bili poznati graditelji srednjoeuropskih kazališta. Ispred HNK nalazi se Meštrovićeva skulptura Zdenac života. U četvrti Maksimir nalazi se park Maksimir, povijesni perivoj osnovan u 18. stoljeću te oblikovan po uzoru na engleske romantičarske parkove.

Tamo je smješten i Zoološki vrt grada Zagreba. U sjevernom dijelu grada je glavno zagrebačko groblje Mirogoj koje je građeno krajem 19. i početkom 20. stoljeća prema projektu arhitekta Hermanna Bolléa, a iznimnom se ljepotom odlikuju tamošnje arkade u kojima su pokopane znamenite ličnosti iz hrvatske povijesti (Službene stranice grada Zagreba, <https://www.zagreb.hr/kultura/12>. Pristupljeno: 15. siječnja 2018.).

3.3. ŠESTINE I ŠESTINSKI KIŠOBRAN

Uz samu zapadnu granicu Gradske četvrti Podsljeme, na prostoru susjednog Črnomerca, na istaknutom medvedničkom obronku, smjestio se drevni Medvedgrad. Nešto niže od stare utvrde, u gotovo neprekidnom nizu prema sjeveroistoku, poredala su se stara, višestoljetna naselja među kojima se ističu Šestine. Narodna predaja kaže da su Šestine dobile naziv po tome što su seljaci svoj odlazak na tlaku (rad za vlastelu) na medvedgradski šesti dan u tjednu nazivali odlaskom "na šestinu". Određene obveze šestinskih seljaka prema vlastelinima održale su se čak i nakon osnivanja samostalne općine Šestine 1. svibnja 1893. godine. U šestinskoj ulici Himper u 15. je stoljeću sagrađen dvorac nazvan Kulmerovim po njegovim zadnjim poznatim vlasnicima. Grofovi Kulmer, među njima i naš istaknuti slikar Ferdinand Kulmer, sahranjeni su u kripti Crkve sv. Mirka, stotinjak metara niže od dvorca. Dvorac je 1894. godine opljačkan i razgrađen, a u vrijeme II. svjetskog rata spaljen. Potpuno je obnovljen tijekom prvih godina ovoga stoljeća. U Šestinama je također poznata crkva sv. Emerika iz 1240. u više je navrata dograđivana, a svoj je današnji izgled dobila 1909. (Službene stranice grada Zagreba, <https://www.zagreb.hr/izlozba-pogled-ispod-sestinskog-kisobrana/91164>. Pristupljeno: 15. siječnja 2018.).

Pristupljeno: 15. siječnja 2018.).

Umijeće izrade šestinskog kišobrana u tradicijskom obrtu Cerovečki stoji upisano na listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara. Šestinski kišobran potječe iz sredine 18. stoljeća, a izgledom je prepoznatljiv po crvenom platnu s raznobojnim prugama. Drveni štap ima ručku od kestena, a samo zvono čine crno lakirane metalne tiče vrhunske kvalitete. Šestinski kišobran dobio je oznaku "Izvorno hrvatsko" Hrvatske gospodarske komore. Šestinski kišobran ili tzv. šestinska *ambrela* je dio šestinske narodne nošnje karakteristične za okolicu Zagreba. Nošnja je bila u upotrebi do 60-tih godina 20. stoljeća, a od tada polako nestaje iz svakodnevnog života. Šestinska

nošnja se danas uglavnom nosi na raznim priredbama i svečanostima, a najviše u folklorne svrhe. Šestinski kišobran zadržao se do danas i prepoznatljiv je suvenir grada Zagreba. Danas se šestinske *ambrele* mogu kupiti u suvenirnicama, ali nisu original, a mogu se kupiti kod kišobranara koji naprave originalne *ambrele*. Šestinčanke imaju *ambrele* ne samo kad pada kiša, nego i kad sunce sja, umjesto suncobrana. Osobito kad su u nošnji na nekom nastupu ili izložbi. Naravno i naši Šestinčani, jer to je kišobran za dvoje. Najljepše ga je vidjeti gdje je mnoštvo ljudi, kad cijelo društvo ide u nošnjama primjerice, na Bisticu. Najljepši je kišobran onaj iz Šestina, kaže Ivek iz pripovijetke „Šestinski kišobran“, a Gabi Novak pjeva:

*„Šestinske ambrele
črlene fele
kak klinčeki se njišu.
Šestinske ambrele
mami bi štele pofarbati kišu.
Na drvenom kolcu
se ziblu na Dolcu
najlepše rože grada.
Šestinske ambrele
črlene fele
Zagreb vas ima rada.“*

(Hržina, <http://ruzmarinke.blogspot.hr/2010/10/sestinske-ambrele.html>. Pristupljeno:
15. siječnja 2018.)

U današnje vrijeme puno je jeftinih, na sklapanje, šarenih i jednobojskih kišobrana, a malo ljudi zna kako je lijep crveni šestinski kišobran, na drvenoj dršci kao da je sunce obrubljeno dugom. Da, upravo tako, duga se prelila preko sunca da oboji kišu. Ispočetka je to bio sasvim običan kišobran, kao i svi ostali. Crn, taman i dosadan jer svi su kišobrani bili takvi. Služili su samo jednoj potrebi, da zaštite Šestinčane od kiše i vjetra, zato su bili veliki. „Legenda kaže da je tako bilo sve do jednog dana kada je mladi Jankić došao svojoj Janici reći kak ju voli. Sakriveni od kiše ispod velikog crnog kišobrana mladić je svojoj dragoj izjavio iskrenu i vječnu ljubav.

Njihove su se usne srele, a snaga njihove ljubavi obojala je kišobran u crveno. Od toga sretnog dana crn i neugledan kišobran postao je predivan crven kišobran.“ (Hržina, <http://ruzmarinke.blogspot.hr/2010/10/sestinske-ambrela.html>. Pristupljeno: 15. siječnja 2018.) Tako je nastala šestinska *ambrela*.

4. ETNOGRAFSKA BAŠTINA OKOLICE ZAGREBA: DJEČJE IGRE U OKOLICI ZAGREBA

„Igra je nespecijalizirana, neizdiferencirana, vrlo složena, nejednoznačna, multifunkcionalna aktivnost“ (Duran, 2003.). Maja Kožić (1988.) daje nam pregled tradicijskih dječjih igara zagrebačkog područja u vremenskom razdoblju od stotinjak godina. Pokušala je podijeliti igre prema uzrastu i spolu djece, prema mjestu i vremenu odvijanja i sl.

Ne postoji jedna definirana klasifikacija tradicijskih dječjih igara, tako je njena podjela radna i služi samo za lakše snalaženje u bogatom području tradicijske kulture. „No, bilo kako bilo, ne smijemo zaboraviti da su baš dječje igre važna podloga za život, ne samo pojedinca, nego i svake, uže ili šire, ljudske zajednice, da im je mjesto u proučavanju narodnog života i običaja važno i ozbiljno, baš kao što je za svakog čovjeka važno njegovo djetinjstvo; da upravo one vjerno odražavaju život sredine, sva relevantna, duhovna, društvena i gospodarska stanja i zbivanja i, konačno, da su i igre čvrsto zadane normama ponašanja u tradicijskoj sredini.“ (Kožić, 1988:413)

Područje dječjih igara po svojem bogatstvu i raznolikosti gotovo je nesagledivo. Svijet dječje mašte ne poznaje granice, zbog toga su igre mnogobrojne i različite. Neke igre prenosile su se s koljena na koljeno, a druge koje su brojnije, nastajale su u momentu trenutnog nadahnuća jednog ili više djece. Neke igre su se uspjele zadržati do dana današnjeg, a druge su nažalost, potpuno nestale iako su još prisutne u sjećanjima starije generacije.

U prošlosti nije bilo toliko raznovrsnih i „bogatih“ igračaka kao danas, zato su odrasli izrađivali jednostavne igračke (drvene konjiće, kola, minijturna oruđa, krpene lutke i sl.). Neki roditelji su kupovali igračke na proštenjima i sajmovima ili nakon posjeta

trgovini u gradu, ali to su uvijek bile skromne igračke. Iako su bile mnogo skromnije nego današnje, djeca su ih jako voljela i radovala im se, vjerojatno više nego današnja djeca današnjim igračkama (Kožić, 1988.).

„U šestinama su djevojčice igrom imitirale odrasle žene, koje su bile poznate kao vrsne pralje gradskog rublja. Poput svojih majki odlazile bi na obližnje potoke i prale krpice, uživljavajući se pritom potpuno u svijet odraslih i oponašajući sve faze tog posla. Kao i njihove majke svađale su se za bolje položaje uz potok.“ (Kožić, 1988:418) U zajedničke igre na otvorenom za djecu obaju spolova možemo navesti *igre s kamenčićima, špekulama, gumbima, igre lovice, skrivača, šišmiša, rihtera, došla majka s kolodvora, školice, razne igre s loptom* itd. Te igre vezane su uz dječje brojalice pomoću kojih se određivao redoslijed u igri ili koje će dijete započeti igru, tko će loviti, tko se skrivati i sl. Neke brojalice su nažalost zaboravljene ili ih se starije generacije ne sjećaju cijelih, a neke možemo čuti i danas među djecom u školi ili vrtiću. Njih su seoska djeca ili potpuno prihvatila ili ih preradila i prilagodila sebi.

Na primjer:

„Enci, benci, na kamenci,

Otud idu tri mladenci,

Tuli, tuli, tulipan,

Trideset iz kuće van.“

x

„Okoš, bokoš,

Prdne kokoš,

Pita Baja

Kolko tebi

Treba jaja.“

x

„En, ten, tore,

Duboko je more,

A u moru kit.

Odi lepo vrit.“

(Kožić, 1988:430)

5. NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA

5.1. DJEČJA KNJIŽEVNOST

„Dječja književnost je književnost namijenjena djeci. U toj kratkoj definiciji bitna su tri pojma: književnost, djeca i namjena, i koliko je njihovo značenje točnije i jasnije, toliko je manje nesporazuma.“ (Crnković, Težak, 2002:7) Postoji nekoliko definicija književnost, jedna od njih glasi kako je to poseban dio književnosti koji sadrži djela koja po tematici i formi odgovaraju dobi djeteta. Isto tako su svjesno namijenjena upravo djeci ili ih čak autori nisu namijenili djeci no kroz neko određeno vrijeme su postala prikladna za djecu, izgubivši mnoge osobine koje su ih vezale za njihovo doba. Dječja književnost je umjetnost riječi te za nju vrijede sve odrednice kojima se opisuje književnost kao umjetnost. Iako dječja književnost nije pomoćnica pedagogije, ona upravo kao književnost te umjetnost uvelike utiče i pridonosi odgoju (Crnković, Težak, 2002.).

„Djeca su ljudi koji još nisu dostigli zreli stupanj tjelesnog i duševnog razvoja.“ (Crnković, Težak, 2002:8) Prema tome je jasno da djeci ne mogu biti dostupna bilo koja književna djela. Pojavljuje se i treći pojam koji je „namjena“ ili „namjenjivanje“, što bi značilo da je knjiga namijenjena djetetu kao svojom temom privlači djetetovu pažnju, ali i odgovara njegovim interesima. Kako bi znali je li neka knjiga prikladna za dijete najčešće slijedimo ove tri oznake: 1. je li ju je napisao „dječji pisac“, svjesno je namjenjujući upravo djeci; 2. je li je izdao dječji nakladnik; 3. dospjela je u knjižari ili u knjižnici pod knjige namijenjene djeci. Iako knjige mogu biti dječje bez obzira ako nemaju nijednu od tih oznaka, npr. ako je s vremenom postala prikladna za djecu. Glavne vrste dječje književnosti su slikovnica, priča, dječja poezija, roman o djetinjstvu ili dječji roman. U drugu skupinu svrstane su basne avanturistički ili pustolovni roman, roman o životinjama, povijesni roman, putopisi, znanstvena fantastika i biografska djela (Crnković, Težak, 2002.).

5.2. USMENA KNJIŽEVNOST

Usmena književnost ili narodna književnost je stvorena od strane naroda, ljudi su je prenosili usmenom predajom dugi niz godina s generacije na generaciju sve dok je nisu započeli zapisivati. Bitno je reći da usmena književnost nije samo relikv prošliosti nego se ona prirodno uklapa u cjelokupni život neke sredine. „Novi zapisi usmene književnosti pokazuju da je ova vrsta književnosti u hrvatskoj sredini još uvijek životna, da se "znane" stilizacije čuvaju, izvode i prenose i da je ipak prisna veza između suvremenosti i tradicije.“ (Botica, 2005:54)

Maja Bošković-Stulli u svojoj knjizi „Priče i pričanje“ imenom priče opisuje sve usmene prozne vrste, a nazivom „usmene“ želi dati naglasak na njihov prvotni i temeljni način postojanja i dijeljenja drugima. „Hrvatske se priče po svojim glavnim oblicima i načinima razlikuju od susjednih, te ostalih europskih a u širem okviru i svjetskih priča samo onoliko koliko je uopće u njihovoj naravi da se, čuvajući trajnije strukture, mijenjaju i prilagođavaju od kraja do kraja, od jedne sredine do druge.“ (Bošković-Stulli, 1997:5)

„Usmena književnost je kao najstariji i najdugotrajniji oblik umjetničkog stvaranja imala različite nazive tijekom povijesti, ali zbog toga što je kao struktura oblikovana riječima, uglavnom je uvijek bila filološka disciplina.“ (Botica, 2013.) „S obzirom na imenovanje tog književnog fenomena, tijekom povijesti su postojali različiti nazivi, a u jednoj obradbi izdvojeno ih je čak jedanaest, i to „narodna ili pučka poezija, narodna književnost, narodno stvaralaštvo, folklor, folklorna književnost, književni folklor, usmena književnost, usmena tradicija, tradicijska književnost, tradicijska verbalna umjetnost, verbalni folklor i dr.“ (Bošković-Stulli, 1997:155) „Drugdje se ta književnost nazivala i „anonimnom (bezimenom)“ i „seljačkom“... Ipak su najčešća tri naziva: stariji „narodna“, potom „folklorna“ i u posljednje vrijeme „usmena“, a svaki je taj naziv imao svoj konceptijski/konceptualni okvir te sva tri zavrjeđuju elaboraciju.“ (Botica, 2013:39)

5.3. NARODNA PRIČA

U svim književnostima razvoj dječje umjetničke priče polazi od narodne priče. Poput pučkih dječjih pjesama, narodna priča bila je kroz vjekove književna hrana za djecu, iako nije stvorena za djecu. Namijenjena djeci je bila onoliko koliko su djeca mogla birati ili tražiti od odraslih/starijih da im pričaju određenu priču, kada su pričali samo

djeci odrasli bi priču prilagođavali njihovoj dobi. Prijelaz iz narodne priče u umjetničku u hrvatskoj dječjoj književnosti nije bio toliko „pravilan“, a ni uspješan kao u narodu s razvijenom dječjom književnosti. Hrvatska dječja književnost je kasnila za svjetskom, počela se razvijati tek kad su određeni procesi u svijetu već završili. Kreće u vrijeme kada je Andersen već napisao gotovo sve svoje priče. (Crnković, Težak, 2002.)

5.4. PRIČE, LEGENDE – DIDAKTIČKA VRIJEDNOST

„Priče i legende treba pažljivo odabrati i pri tome voditi računa o dobi djeteta i poruci koju priča ili legenda nosi. Kroz priče i legende prenosi se govor duše koji je slikovit i zoran i svako dijete ima svoj doživljaj ispričanog. Pripovijedanjem dolazi do zbližavanja pripovjedača i slušača. Pripovjedač je čuvar i prikazivač kulture jedne zajednice, ali u isto doba vodi k svjetovima iznad te zajednice.“ (Miller, 2008:42) Izabranom pričom ili legendom pripovjedač pruža slušatelju zadovoljstvo i motivaciju za dalji tijek aktivnosti.

Pripovjedač ostvaruje pričom ili legendom didaktičku funkciju – kroz njih djeca uče o životu.

Djeci se hrvatskim pričama i legendama želi prenijeti vrijednost hrvatskog naroda i vrijednosti hrvatske kulture i baštine. Pripovijedajući priče i legende utječe se na njihov odgoj.

Ugodom u priči i igri stvaraju se najbolje veze u odnosima, prema predmetima i svijetu. Dijete zavoli ono čime se igra zato mu treba omogućiti dostupnost materijala i priča na njemu primjerenom jeziku, inspirirano baštinom. Učenjem čineći, proširivati će svoje spoznaje, razvijati svoj pozitivan stav zadovoljstvom u igri.

5.4. LEGENDE

„Legenda se u hrvatskoj tradicijskoj kulturi očituje i kao samostalna vrsta, premda je usko vezana za predajni žanr.“ (Botica, 2013:446) Legenda (i legendarno) se i razlikuje od tipične predajne strukture jer je najčešće religijskog motiva ili sadrži neke nejasne, povijesne, pojedinačne i kolektivne asocijacije, a odlikuje se iznimno brojnim fantastičnim elementima. Po tome je legenda učinila značajan otklon od žanra predaje zbog toga što se fantastično uglavnom ne može provjeriti na nekom

stvarnom objektu te se prima s manjim vjerovanjem u ono o čemu se govori. Za teorijski opis legende, potrebno ju je staviti u odnos s predajom. Teorijski, legenda se često pojavljuje u pisanoj fakturi još od srednjovjekovlja. Od tada je predajno lako prelazilo iz usmenog u pismeno, kao što su i mnoge predaje prelazile u usmenu komunikaciju i realizirale se prema njezinim načelima. Fantastičnom pridonosi znatan broj uporabe čuda i čudesnog općenito kao popratnih elemenata legendarnog. U pravilu, neke legende nastaju na opisu i pripovijedanju kakve čudesne zgrade (Botica, 2013.).

5.5. ZAGREBAČKE LEGENDE

Zagreb je uvijek bio poznat po svojim legendama, one su se prepričavala sa koljena na koljeno bile su i ostale drage i pristupačne djeci i odraslima možda zbog toga što se uvijek pitamo jesu li istinite i koliko su istinite. Ta neka mističnost u njima budi u nama osjećaj znatiželje i zainteresiranosti, osvoje nas na prvu i teško nas puštaju od sebe. Zagreb zaista ima mnogo legendi koje su zapisali mnogi književnici i zabilježili ih na taj način kako ih nikad ne bi zaboravili. Neke od najpoznatijih zagrebačkih legendi su: *Kako je Zagreb dobio ime, Krvavi most, Crna kraljica, Medvedgradski top, Čudotvorna slika Blažene Djevice, Ukleto blago* i druge (Hitrec, 1994.). Neke od manje poznatih legendi o Zagrebu i okolici: *Smrt kralja Zvonimira, Priča o Čehu, Lehu i Mehu, Dolazak Hrvata, Šestinski kišobran, Veronika Desinička, Hajdi, Hrvatski grb, Jeger u oklopu, Vilinska špilja, Prosenka, Prošćenje, Kameni svati, Kraljev zdenac, Medvedgradski gavran* i mnoge druge.

Možda je najbitnija legenda za Zagreb upravo ona o nastanku njegova imena. Postoji legenda iz davnina, prema kojoj je na zdencu lijepa djevojka Manda sreća viteza (hrvatskog bana, vojskovođu), koji ju je zamolio vode. On joj je rekao: „Mando, dušo, zagrabi vode.“ Prema toj izreci Zagreb i Manduševac su dobili ime, Manduševac prema Mandi, a Zagreb od „zagrabi“. Postoje naravno mnoge verzije iste legende, prema drugoj prvo je djevojka Manda ponudila banu vode rekavši „zagrebite“ na što joj je on odgovorio da se kaže „zagrabi“, te je time dobio ideju da se Zagreb kada postane grad nazove upravo tako, što zbog ljubavi prema divnoj djevojci, a što zbog simpatija zbog njenih krivo izrečenih riječi.

Manduševac prate i druge legende. U vrijeme dok je voda iz zdenca bila pitka, govorilo se da će se onaj tko se u Manduševcu napije vode uvijek vraćati u Zagreb ili

kako su govorili stari Zagrepčani: „*Ak dojdeš v Zagreb i napiješ se vode na manduševačkom zdencu, nigdar iz Zagreba ne buš otišel.*“ Popularna je i predaja koja živi i danas o Manduševcu kao zdencu sreće koji ispunjava želju ako se u njega ubaci novčić.

5.6. LEGENDA „ŠESTINSKI KIŠOBRAN“ - NADA IVELJIĆ

Nada Iveljić je cijenjena književnica koja je napisala mnogo pripovijetki, romana, pjesama te igrokaza. Rođena je 4. travnja 1931. godine u Zagrebu gdje se i školovala, pa je nakon završene gimnazije upisala Filozofski fakultet, smjer književnost. Prije nego što se počela baviti književnošću Nada je radila kao profesor hrvatskog jezika u osnovnim i srednjim školama, a osim toga neko je vrijeme djelovala kao urednica časopisa za djecu "Radost". Iako iza sebe ima mnoštvo napisanih djela, ona je i danas zapamćena kao autorica najviše kratkih priča od bilo koga u Hrvatskoj. Njezine su priče poznate zbog toga što u njima postoji ispreplitanje stvarnog života s elementima fantastike i bajke. Priča "Šestinski kišobran" pripada istoj zbirci koja sadrži do 26 kraćih priča. U priči se može vidjeti kako autorica uz stvarne događaje, ubacuje i one nestvarne (kratak sadržaj u prilogu). Priče su napisane jednostavnim rječnikom što nam još više dočarava veselu atmosferu i toplu priču. Tako nam se može činiti da čujemo glasanje životinja što nam još više može približiti seoski ugođaj. Uz to, autorica se poigrava riječima oponašajući zvuk vode ili vjetra. Često se u priči mogu vidjeti i pjesmice koje su umetnute kako bi još više dočarale veselu atmosferu, sve to zaokruženo je rimom. Sva ova stilska sredstva mogu nam pomoći da se još više uživamo u cijelu priču te na kraju imamo dojam da i sami lutamo ulicama Zagreba tražeći s Ivekom njegov izgubljeni kišobran. (Biografije javnih osoba iz Hrvatske, <https://www.biografija.com/nada-iveljic/>. Pristupljeno: 1. lipnja 2018.)

6. ŠESTINSKI KIŠOBRAN U RADU S DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI

Tema „Šestinski kišobran“ može se primijeniti u radu s djecom kroz različita područja i kroz razne igre i aktivnosti upravo zbog širokog spektra primjenjivosti teme.

U dječjoj prirodi je da svoje doživljaje pretaču u govor, pokret, pjesmu i u svakodnevnoj igri oponašaju odrasle u specifičnoj okolini u kojoj su rođena.

Dječji vrtić kao takav, mora zadovoljavati sve potrebe djeteta, pa je zbog toga nezamisliv bez igre i pjesme, što razvija osjećaj pripadnosti okruženju u kojem živi. Osim folkloru šestinski kišobran se u radu s djecom može iskoristiti i na druge načine, npr. crtanje, izrada šestinskog kišobrana od kolaž papira, izrada šestinskog kišobrana od drvenih štapića i vune, dramatizacija priče ili legende o šestinskom kišobranu, ali mogu se i pjevati razne pjesmice, brojalice i igrati raznolike igre.

Tema „Šestinski kišobran“ može biti tema projekta što je i prikazano u završnom radu.

Integrirani program „Tradicijska kultura – folklorno stvaralaštvo“ primjenjiva je baza za projekt „Šestinski kišobran“ zbog svoje autentičnosti, folkloristike i tradicije.

Skupina djece uključena u projekt „Šestinski kišobran“ nosi i ime po šestinskom kišobranu, provodi se i integrirani program u kojem se njeguju običaji, tradicija, kultura i identitet.

Legenda o šestinskom kišobranu pružila je dobar okvir i potaknula djetetov govorno-jezični razvoj. „To možemo postići, kao i u ostalom, druge odgojno-obrazovne zadaće, onim sredstvima i motivima koji su djetetu bliski. Stoga u odgojno-obrazovnom radu, pa tako i u književnom odgoju treba biti prisutno načelo zavičajnosti.“ (Jurdana, 2015:19) Upravo legenda „Šestinski kišobran“ i istoimeni projekt kao i integrirani program „Tradicijske kulture – folklorno stvaralaštvo“ imaju utkane elemente zavičajnosti u svim područjima i kroz sve oblike izražavanja u prikazu završnog rada.

7. INTEGRIRANI PROGRAM TRADICIJSKE KULTURE – FOLKLORNO STVARALAŠTVO

U dječjem vrtiću „Šumska jagoda“ provodi se integrirani program „Tradicijske kulture – folklornog stvaralaštva“ u skupini s petogodišnjom djecom. Dječji vrtić „Šumska jagoda“ dobio je suglasnost Ministarstva znanosti obrazovanja i sporta za integrirani program „Tradicijska kulture – folklorno stvaralaštvo“ s djecom predškolske dobi, kao i stručno mišljenje Agencije za odgoj i obrazovanje za provođenje programa što potvrđuje kvalitetu i vrijednost programa.

Program se provodi u odgovarajućem stimulirajućem okruženju u jednoj odgojnoj skupini (tradicijski predmeti vezani uz: kuću, dvorište i polje; dječje tradicijske igračke, dječji tradicijski instrumenti, narodna nošnja za odrasle i djecu, ukrasni i uporabni predmeti, prirodni materijali...)

Temelji se na elementima tradicijske igre, pjesme i pokreta koji približava djeci folklorno stvaralaštvo našeg zavičaja.

Djeci se kroz igru, pjesmu i pokret nastoji što više približiti dječje folklorno stvaralaštvo naše domovine – sjeverozapadna Hrvatska (Zagorje, Međimurje), istočna Hrvatska (Podravina, Posavina, Slavonija), sjeverni Jadran, Lika, srednji i južni Jadran te središnja Hrvatska (Zaprešić, zagrebačko progorje, Turopolje).

Djeca na kraju godine dobivaju diplomu koja potvrđuje njihovo uključivanje u program.

Prije zimskih praznika organizira se priredba od 20-ak minuta na kojoj djeca svojim roditeljima mogu pokazati što su naučila, što ih jako veseli i uvijek su uzbuđeni i sretni. Nakon priredbe roditelji organiziraju „malo slavlje“ na kojem počaste male folklorashe te njihovu odgojiteljicu i nagrade ih za njihov uloženi trud.

Jedan od glavnih preduvjeta za uspješan rad s djecom temelji se na primjerenom i autentičnom izboru građe, što će kod djece probuditi pozornost, spontanost i imaginaciju, a voditeljima omogućiti uspješnost i stvarati zadovoljstvo u radu (Knežević, 2002:11). Predlaže se da se ovisno o uzrastu i sposobnostima, za djecu odabiru one pjesme i igre te dijelovi iz pojedinih običaja koji će svojim izravnim sadržajem zaokupiti njihovu pažnju i poticati njihovu stvaralačku individualnost.

Boraveći na studentskoj praksi u skupini „Šestinski kišobran“ integriranog programa „Tradicijske kulture – folklornog stvaralaštva“ uočeno je kako se interes za dječji folklor ne smanjuje, bez obzira na civilizacijske trendove, jer se djeca vole igrati, igra

je njihova potreba, a na nama odraslima je obveza da im to i omogućimo - najljepše uspomene iz djetinjstva vezane su uz igru.

„Igra nije tek puka zabava, nego pod tim pojmom valja, dakako, podrazumijevati način mišljenja i strukturiranja svojega unutrašnjeg svijeta (svoje Ja) kao i onog vanjskog (drugi, priroda, zavičaj, prostor, vrijeme) (Jurdana, 2015:26).

Dječje folklorno stvaralaštvo je vrijedan, važan i koristan sadržaj za djecu, te vrlo omiljena aktivnost djece. U periodu realizacije projekta realiziran je nastup u kazalištu Trešnjevka (slika 1) pod motom „Darujmo djeci kazalište“.

Slika 1: Nastup u kazalištu „Darujmo djeci kazalište“

Izvor: Autorica rada

7.1. VALORIZACIJA INTEGRIRANOG PROGRAMA „Tradicijska kultura – folklorno stvaralaštvo“ integriranog u radu na projektu

Znamo da su čovjek i kultura u međuodnosu. Čovjek svojim djelovanjem stvara kulturu, a kultura čovjeku osigurava osobnost i gradi njegov identitet.

Zato se kultura i kulturna baština trebaju njegovati, čuvati, te prenositi na mlađe generacije.

Dobrobiti su o odnosu na djecu, odgojitelje i roditelje. Djeca su shvatila pouku legende „Šestinski kišobran“ Nade Iveljić koja im se svidjela i koju su prerađivali kroz sva područja izražavanja.

Zajedno je napravljen plakat i djeca su odabrala poruke:

„Svoje stvari moramo čuvati i brinuti se o njima!“

„Trebamo čuvati uspomene koje su nam ostavili naši preci!“

„Što nađeš, to i vrati!“

Integrirani program „Tradicijska kultura – folklorno stvaralaštvo“ omogućava djeci bolje razumijevanje sadržaja vezanih za kulturnu baštinu i tradiciju, kao i njihovim roditeljima. Djeca i roditelji već posjeduju određena znanja koja se svakim novim projektom dalje grade i nadopunjuju.

Provedena je anketa s roditeljima skupine „Šestinski kišobran“ s ciljem da se ispita mišljenje roditelja o integriranom programu „Tradicijska kultura – folklorno stvaralaštvo“ i da se dobiju njihova očekivanja.

Dobiveni rezultati – govore o važnosti i vrijednosti njegovanja kulturne baštine i tradicije na cijelu obitelj, te na razvoj identiteta i pripadnosti.

U tome odgojitelj ima veliku ulogu osobito ako svoj rad doživljava kao poziv, to djeca i roditelji osjete, tada međusobna suradnja postaje zadovoljstvo, a njeni ciljevi i zadaće se u potpunosti realiziraju.

Integrirani program „Tradicijske kulture – folklorno stvaralaštvo“ integriran je kroz odgojno-obrazovni proces i uključuje rad na projektima.

Analiza upitnika Integriranog programa folklornog stvaralaštva – folklor za roditelje

Upitnik za roditelje ispunilo je 20 roditelja.

Cilj: ispitati zadovoljstvo roditelja kvalitetom programa, saznati i uvažiti njihove sugestije i prijedloge za unapređivanje programa.

Na pitanje:

Zadovoljstvo roditelja i djeteta pohađanjem programa; te kvalitetu programa, roditelji su procijenili:

Dijete je s veseljem dolazilo u program, 20 roditelja procijenilo je s DA

Dijete je imalo pritužbe ili bilo nezadovoljno, 20 roditelja procijenilo je s NE

Roditeljska obrazloženja:

- dijete ima bolju komunikaciju s drugom djecom
- samopouzdanje joj je jako poraslo
- lakše uči uz ples
- uz ples i igru lakše se prilagodila na vrtić
- voli ples
- dijete je sretno
- uči o tradiciji i običajima
- zadovoljno dijete, stalno pleše kod kuće.

Procjena roditelja – motiviranost djeteta na skali od 1 do 5,

14 roditelja procijenilo je motiviranost djeteta s 5, a 6 roditelja s 4.

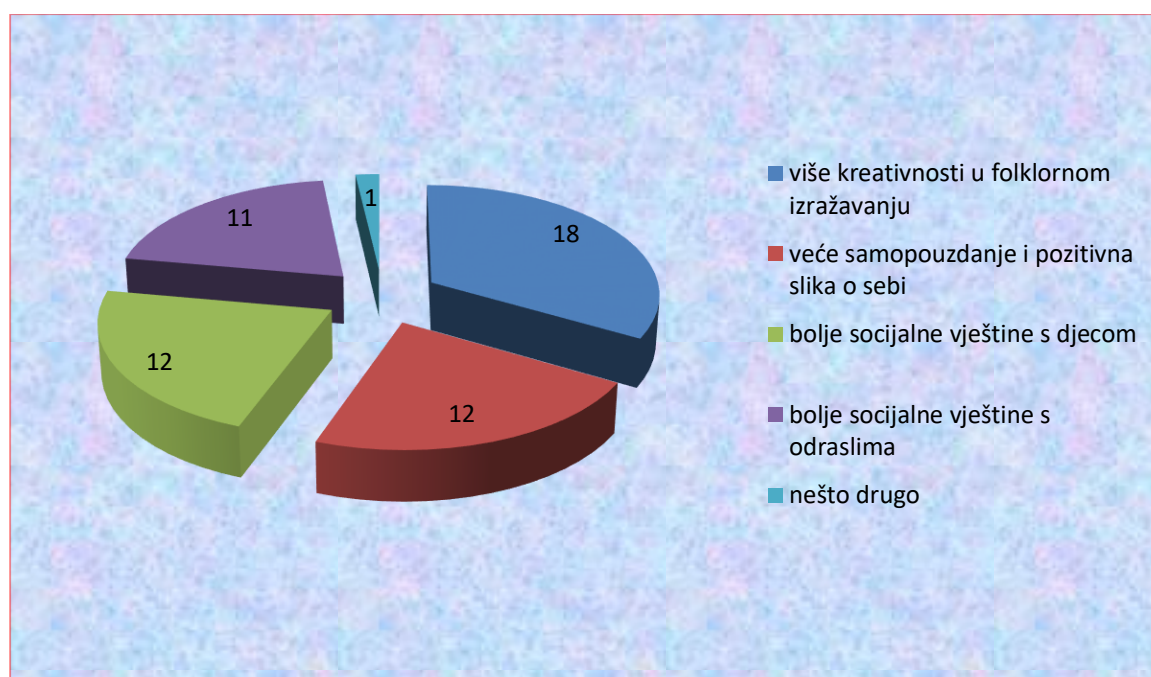
Procjena roditelja vezana uz način rada i pristup djetetu u programu:

Roditelji su procijenili da im se najviše sviđelo u pristupu i načinu rada:

- uvažavanje mogućnosti svakog djeteta
- maštovitost i kreativnost voditeljice
- posvećenost djeci, ustrajnost voditeljice pri uvježbavanju plesova
- predanost djeci i plesu
- očuvanje hrvatske tradicijske kulture kroz pjesmu i igru
- voditeljica je radom s djecom u programu unijela veselje u obitelj
- profesionalni pristup, motiviranost, strpljivost
- poticanje pozitivnih vrijednosti kod djece kroz program
- voditeljica se daje u potpunosti u program, djeca to osjećaju i to nagrađuju marljivošću
- motiviranost voditeljice, dobra komunikacija i pristup djeci
- program omogućuje djeci da razviju samopouzdanje
- uvažavanje djece, roditelja.
- Na pitanje jeste li primijetili promjene kod djeteta ponuđeni odgovori bili su:
 - više kreativnosti u folklornom izražavanju - 18 roditelja
 - veće samopouzdanje i pozitivna slika o sebi - 12 roditelja
 - bolje socijalne vještine s djecom - 12 roditelja

- bolje socijalne vještine s odraslima - 11 roditelja
- nešto drugo –poboljšanje motoričkog razvoja i snalaženja u prostoru
- oslobodila se, nije više sramežljiva, pomogli i nastupi pred publikom, bolji govor i izgovor glasova (pjevanje i ples mu očito pomažu uz vježbe s logopedom).

Slika 2: Grafički prikaz uočenih promjena kod djece uključivanjem u program

Izvor: Autorica rada

Na pitanje procijenite uspješnost i kvalitetu provedbe programa na skali od 1 do 5, 20 roditelja procijenio je s 5, jedan roditelj s 4;

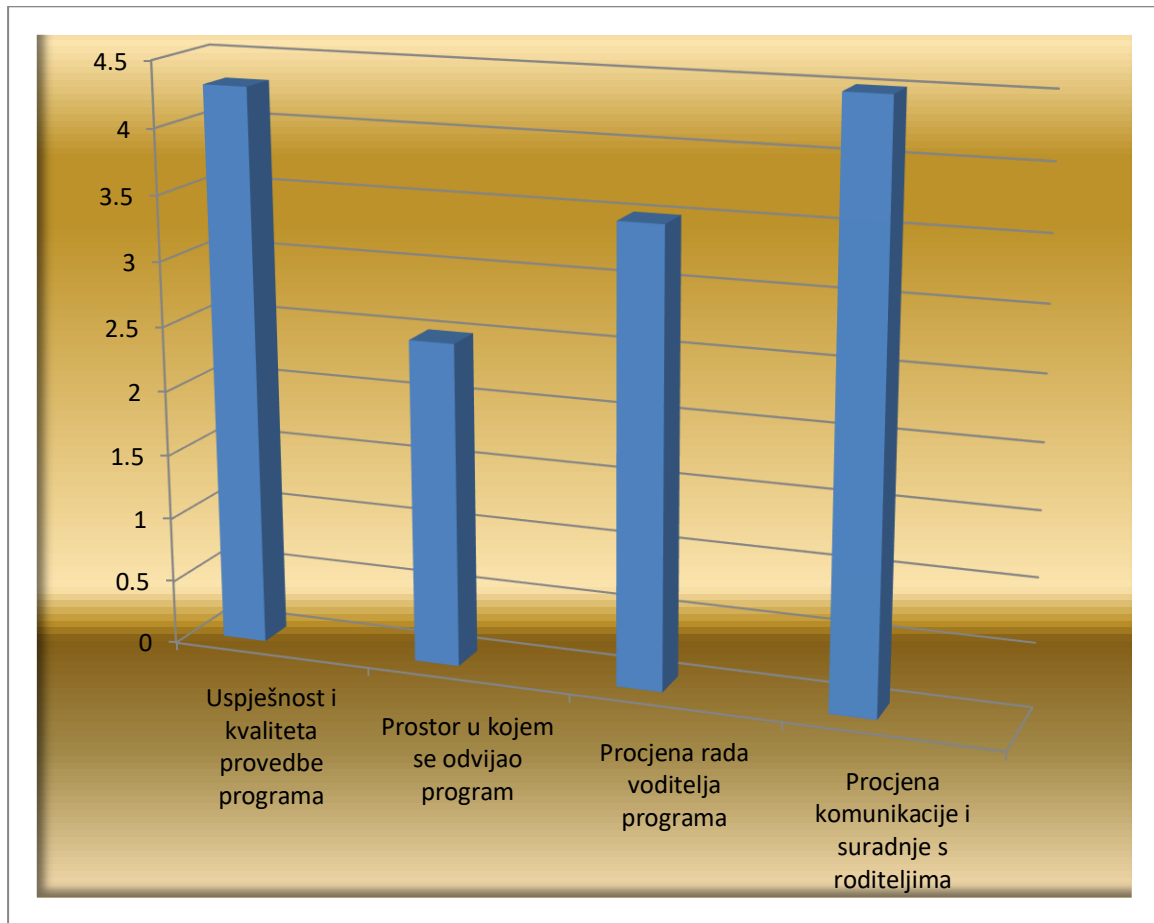
prostor u kojem se odvijao program na skali od 1 do 5, 14 roditelja je procijenilo s 5, 5 roditelja procijenilo je s 4 i jedan roditelj s 3.

Na pitanje procijenite rad voditelja programa (stručnost, komunikaciju)

20 roditelja na skali procjene od 1 do 5 procijenili su s 5.

Procjena komunikacije i suradnje s roditeljima – na skali procjene od 1 do 5, 20 roditelja je procijenilo s 5.

Slika 3: Grafički prikaz procjene uspješnosti programa

Izvor: Autorica rada

Obrazloženje ocjena:

- zadovoljni smo radom voditeljice, programom i napretkom djece
- 4 godine nas ponovo iznenađuje novim programima
- voditeljica puna entuzijazma i ljubavi prema poslu
- sve informacije primjerene, na vrijeme
- sve za čistu peticu
- stručnost, strpljivost voditeljice
- sa svima smo prezadovoljni u programu
- pomogla djeci da daju najbolje od sebe
- zadovoljni smo – ocjene sve govore
- sve profesionalno i odlično
- veliko veselje djece-ocjene su zaslužene
- voditeljica potiče pozitivne emocije programom i svojim radom

- program kvalitetan – vidljivo po djeci i po nama roditeljima
- potiče se ljubav prema tradiciji i baštini
- dobar posao- zahvala voditeljici
- program super – vidljivi rezultati
- maksimalan trud u izradi programa - pohvala, uvježbavanju i strpljivosti – rezultati poticajni za dalji razvoj djece
- nama roditeljima najvažnije da djeca s radošću dolaze u vrtić – to im je omogućio ova program i projekti.
- Prijedlozi roditelja za sljedeću godinu:
 - više nastupa
 - pohvala programu koji uči našu djecu tradicijskoj kulturi i identitetu
 - nadam se da će se i moje mlađe dijete uključiti u program
 - ako se može organizirati više nastupa izvan vrtića, djeca to vole
 - ništa ne treba mijenjati, organizacija je odlična.

Iz upitnika za roditelje vidljivo je zadovoljstvo djece i roditelja programom.

Roditelji su uočili:

stručnost i profesionalnost voditeljice, uvažavanje dječjih potreba, različitosti, njegovanje tradicijske kulture i baštine, individualan pristup svakom djetetu ali i vrlo važnu kompetenciju, a to je ljubav i motiviranost za realizaciju zadaća i ciljeva programa. Uočili su više kreativnosti kod djece kroz pjesmu i ples, veće samopouzdanje i pozitivnu sliku o sebi. Ovim programom poticalo se kvalitetno provođenje slobodnog vremena djece i roditelja uključivanjem u program kroz nastupe i zajednička druženja kako u vrtiću, tako i izvan vrtića. Ujedno je time prezentiran integrirani program „Tradicijske kulture – folklornog stvaralaštva“ kvalitetom, stručnom i profesionalnom realizacijom, a time i Dječji vrtić „Šumska jagoda“ u kvaliteti programa. Ciljevi i zadaće programa u potpunosti su realizirani. Sugestija roditelja o uključivanju i organiziranju većeg broja nastupa potvrđuje da su i roditelji uvidjeli pozitivne vrijednosti nastupa djece u široj društvenoj sredini, o njegovanju kulturne tradicije i baštine kroz prikaze dječjeg folklornog stvaralaštva, te jačanje identiteta, samopouzdanja, pozitivne slike o sebi.

8. OBLICI RADA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

8.1. INTEGRIRANO POUČAVANJE – RAD NA PROJEKTU

Čudina-Obradović ovako definira integrirano poučavanje: „Planiranje i organiziranje poučavanja u kojem se međusobno povezuju različite discipline, područja i predmeti, s ciljem postizanja dubokog razumijevanja određenog sadržaja i istodobnog ovladavanja vještinama čitalačke, matematičke, prirodoslovne, računalne i umjetničke pismenosti, kao i vještinama kritičkog i kreativnog mišljenja.“ (Čudina-Obradović, 2004:23).

Najslobodniji oblik integriranog poučavanja je projektno poučavanje koje omogućuje ostvarivanje integriranog pristupa odgojno-obrazovnim sadržajima kroz aktivno učenje temeljeno na vlastitom iskustvu (Slunjski, 2012). Poučavanje projektom prema određenju Edite Slunjski, projekt je „oblik integriranog kurikuluma u kojem djeca prema vlastitim interesima i mogućnostima, u suradnji s drugom djecom i uz nenametljivu asistenciju odgajatelja, poduzimaju različite istraživačke i druge aktivnosti u kojima aktivno stječu iskustva i znanja te primjenjuju svoje vještine, donose odluke i uče preuzimati odgovornost.“ (Slunjski, 2012:47)

Projektnu metodu rada s djecom predškolske dobi, prvi je utemeljio Kilpatrick 1918. godine, kao oblik naprednog obrazovanja usmjerenog na organizaciju aktivnosti povezanih središnjom temom (Slunjski, 2012:50).

Prednosti rada na projektu (Slunjski, 2012:51):

- Osiguravanje uvjeta za odobravanje urođene znatiželje djece i njihovog motiviranog učenja
- Sudjelovanje djece i odgajatelja u zajedničkom istraživanju
- Uključivanje roditelja u projekt
- Korištenje različite tehnologije
- Učenje putem iskustva
- Uključivanje djece s posebnim potrebama
- Ostvarivanje mnogostrukih vještina: intelektualnih, socijalnih, motoričkih i akademskih. Projektno planiranje aktivnosti ima slijedeće karakteristike
- Trajanje aktivnosti određuje razvoj projekta, može biti i nekoliko dana ili tjedana

- Sadržaj ili temu određuju djeca i odgojitelji zajedno, a interes djece je najvažniji kriterij
- Odgojitelj, promatrajući djetetove istraživačke aktivnosti, temelji novu etapu projekta
- Odgojitelj prati, bilježi i ustanovljuje djetetova znanja, te na temelju toga stvara uvjete za njihovu nadogradnju
- Djeca tragajući stječu odgovore i sudjeluju u planiranju novih iskustava učenja
- Izleti i posjeti su sastavni elementi iskustvenog učenja djece
- Prikupljanje dokumentacije (mape, slike, ilustracije)
- Bilježenje ključnih podataka
- Sastavljanje popisa izvora podataka
- Provjera istih i usklađivanje s drugim izvorima.

Upravo zbog djetetove potrebe za istraživanjem i uključivanjem – aktivno učenje projekt je zanimljiv predškolskom djetetu. “Razmatranje problema motivacije traži određenje pojma motivacije kao svega onoga što iznutra potiče čovjeka na aktivnost, upravlja ga prema određenim ciljevima, jer organizam posjeduje jednu temeljnu tendenciju i nastojanje, a to je da se aktualizira, održi i pojača doživljavanje“. (Došen-Dobud, 2005:10)

8.2. ULOGA OKRUŽENJA U PROJEKTU

Kako bi projekt bio uspješan, treba staviti naglasak na stvaranje uvjeta i situacija za učenje i istraživanje, a ne na izravno poučavanje koje je karakteristično za tradicionalni pristup poučavanja. Onda možemo govoriti o kooperativnosti, izražavanju nedoumica, svjesnom izlaganju rizicima, autonomiji, uživanju u samom učenju i stvaranju ozračja povjerenja.

Kao neizostavni dio projektnog poučavanja, bitna je stavka dokumentacija (Slunjski, 2012.) koja uključuje; pisane bilješke, dnevnike, transkripte razgovora, narativne forme, audio i video zapisi, likovni radovi djece, fotografije slajdovi. Dokumentacija je alat za promatranje procesa učenja djeteta, također omogućuje bolji uvid u njegovo razumijevanje te osigurava kvalitetniju podršku djetetu. Nudi uvid u kompleksna iskustva djece, sustavno praćenje i bilježenje napretka djece, omogućuje prihvaćanje procesa učenja kao interaktivnog procesa, a samom odgojitelju pomoć u procjeni što djeca znaju i mogu. Odgojitelj koji dokumentira učenje djeteta ima više samopouzdanja (Slunjski, 2012:52).

8.3. ULOGA ODGOJITELJA U PROJEKTU

U integriranom poučavanju uloga odgajatelja nije kontrolirajuća i tradicionalna, nego fleksibilna. Usmjerava se na razvoj kreativnog i kritičkog mišljenja djece i stavlja naglasak na njihove kompetencije. Odgojitelj može na dva načina sudjelovati u aktivnostima djece.

Neizravno: stvara preduvjete, promatra ih, dokumentira, nastoji ih bolje shvatiti te ih podržava u daljnjem razvoju.

Izravno: potiče djecu na uočavanje određenih pojava i fenomena, pomaže u rješavanju problema, potiče rasprave djece i olakšava njihovo razumijevanje te provodi evaluaciju završenih i planira nove aktivnosti. Važno je naglasiti kako odgojitelj mora biti spreman odustati od planiranog smjera aktivnosti, te poći onim kojim ga povedu djeca. Na taj način odgojitelji i djeca postaju ravnopravni partneri učenja, konstruktori i sukonstruktori znanja (Slunjski, 2012:60).

8.4. VRSTE POTICAJNIH PITANJA

1. Ona koja potiču produbljivanje razumijevanja djeteta (Ima li netko drugačije mišljenje o ovom problemu; koje su moguće posljedice ovakvog shvaćanja...).
2. Ona koja potiču dijete na logičko razmišljanje i zaključivanje (Zašto tako misliš; kako znaš da je tomu tako; koja su još moguća objašnjenja).
3. Ona koja od djeteta iziskuju razjašnjenje (Slažeš li se s tim; je li to ono što si mislio/la...). Poticajna pitanja su važna jer potiču otvorenu raspravu tijekom projekta. Djeca svoja znanja propituju, provjeravaju, produbljuju razumijevanje te revidiraju postojeće znanje. Iskustvo učenja znanja kroz kritičku provjeru, zajedničku refleksiju te otvorenu raspravu, najveća je vrijednost samog projekta. Na kraju odgojitelji poduzimaju samoevaluaciju i zajedničku evaluaciju, što uključuje konstruktivnu raspravu o razvoju projekta i procesa učenja djece. Zajednička evaluacija je iznimno korisna, jer pomaže odgojitelju da ne ostane zaglavljen u vlastitoj percepciji i daje uvid u postupke koji su bili planirani i ostvareni. Pluralizam mišljenja odgajatelja predstavlja prigodu za izgradnju pojedinca te njihova sudjelovanja na projektu (Slunjski, 2012:64).

8.5. FAZE RADA NA PROJEKTU

- određivanje teme projekta
- određivanje cilja i zadaća projekta
- izrada plana projekta
- provođenje projekta
- vrednovanje postignuća

1. **Određivanje teme projekta:** kao neposredni poticaj za rad na projektu uzima se bilo koji događaj ili situacija koji su pobudili dječju znatiželju i interes. Tema projekta mora biti važna djetetu.
2. **Određivanje cilja i zadaća projekta:** odgojitelj određuje cilj, tj. ono što radom na projektu djeca moraju postići. Potrebno je unaprijed razraditi još neke specifične zadatke koje djeca mogu ostvariti, a koji pridonose razvoju njihovih sposobnosti, vještina i znanja.

3. **Izrada plana projekta:** izrađuje se u suradnji s djecom. Razgovorom ih se potiče na iznošenje što više ideja o tome kako mogu istražiti postavljeni problem, što sve mogu učiniti, tko im može pomoći izvan vrtića. Ne izrađuje se cjelokupni plan.
4. **Provođenje projekta:** rad na projektu odvija se kroz razgovore i veliki broj različitih aktivnosti. Ključne dijelove razgovora i aktivnosti djece najbolje je planirati po danima, kao i način bilježenja aktivnosti. Nastoji se ostvariti plan, ali ga se stalno širi i bogati novim aktivnostima koje iniciraju djeca. Djeca mogu prekinuti neku aktivnost kada to poželevaju.
5. **Vrednovanje postignuća:** odgojitelj procjenjuje koliko je tema obrađena i je li postignut postavljeni cilj. Potrebno je razgovarati s djecom, te doznati i njihovu procjenu uspješnosti rada (što su naučili, koliko im je bilo zanimljivo, što im je bilo najteže, itd.) (Slunjski, 2012:72).

8.6. FAZE U PROJEKTU „ŠESTINSKI KIŠOBRAN“

Pod vodstvom odgojiteljice savjetnice Dijane Pelić Mihelj u skupini „Šestinski kišobran“ u kojoj se provodi program „Tradicijske kulture – folklorno stvaralaštvo“ u Dječjem vrtiću „Šumska jagoda“ realizirane su igre, aktivnosti kroz projekt „Šestinski kišobran“ koji je trajao dva tjedna.

Djeca koja su uključena u skupinu uključena su prema interesima za program uz suglasnost roditelja. Projekt je realiziran tijekom boravka na studentskoj praksi kroz raznovrsne igre i aktivnosti vezane uz zavičajnu kulturnu baštinu i tradicijsku kulturu.

Cilj projekta bio je prenositi ljubav prema očuvanju zavičajne kulturne baštine i identiteta. Ovim oblicima:

a)

- priče, slikovnice, legende
- tradicijske brojalice, pjesme, igre s pjevanjem, tradicijske igračke i plesne elemente iz područja Zagreba
- narodni običaji vezani uz blagdane koji su uvriježeni u narodnoj tradiciji

- učenjem o kulturnim vrijednostima svog baštinskog okružja i razvijanjem svijesti o svojim korijenima.

b) Uključivanje roditelja u projekt i društvene zajednice u okruženju.

Potrebno je naglasiti da se odabir poticaja, igara i aktivnosti planirao prema načelu primjerenosti razvojnim mogućnostima, interesu i potrebama svakog djeteta.

Razvojne zadaće:

- poticanje interesa za zavičajnu kulturnu baštinu kroz priče, slikovnice i legende
- poticanje govornog, glazbenog i likovnog izražavanja
- poticanje glazbenog i plesnog izražavanje uz osjećaj snalaženja i kretanja po prostoru u ritmu i tempu
- razvoj samopouzdanja kroz dječji izričaj koji potiče razdraganost, uživljenost, opuštenost
- razvoj identiteta, pozitivne slike o sebi, samopouzdanja, suradništva, zajedništva
- poticanje suradnje s roditeljima i društvenom zajednicom u okruženju.

Za početak projekta „Šestinski kišobran“ realiziran je posjet tržnici Dolac u Zagrebu i suvenirnici u kojoj se prodaju suveniri vezani uz tradicijsku kulturu i baštinu Zagreba i okolice.

Djeca su prije ovog projekta uključena u realizaciju projekta „Zagreb, kak imam te rad“ te su upoznata sa znamenitostima i specifičnostima grada Zagreba, obišla su muzeje zajedno s roditeljima u poslijepodnevnim satima te subotama tijekom cijele prethodne pedagoške godine.

Projekt „Šestinski kišobran“ nadovezao se na navedeni projekt jer su djeca pokazala interes za šestinski kišobran i njegovo ime, a i njihova skupina je dobila ime po šestinskom kišobranu. Nakon realizacije posjete tržnici Dolac i suvenirnici krenulo se u projekt.

U suradnji s roditeljima prikupljale su se slikovnice, priče, legende o Zagrebu. Realiziran je posjet knjižnici „Vladimir Nazor“ te se posudila knjiga „Šestinski

kišobran“ Nade Iveljić. Nadopunjen je centar početnog čitanja i pisanja unutar svake odgojne skupine, novim slikovnicama, pričama, legendama.

Prva planirana zajednička aktivnost s djecom bila je pričanje priče o šestinskom kišobranu autorice Nade Iveljić. Posebna pozornost stavljena je na pouku priče koja je zatim integrirana u sva područja poticaja, igre i aktivnosti.

Nakon pročitane priče djeca su došla do sljedećih pouka:

„Svoje stvari moramo čuvati i brinuti se o njima!“

„Trebamo čuvati uspomene koje su nam ostavili naši preci!“

„Što nađeš, to i vrati!“.

Djeca su s velikim zanimanjem pratila priču koja ih je potakla na razgovor, dramatizaciju i razne oblike izražavanja. Priču su željela slušati po nekoliko puta. Priča je „živjela“ u skupini cijelo vrijeme tijekom projekta i djeca su se svakodnevno zadržavala u centru početnog čitanja i pisanja te tražila da im se priča.

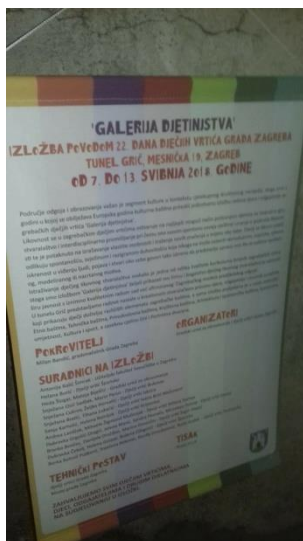
U uvodnom dijelu proveden je razgovor o posjetu tržnici, kao i velikim šestinskim kišobranima koje su vidjeli ondje. Djeci je objašnjena vrijednost tradicijske kulture i simbola – šestinskog kišobrana kao i vrijednosti zavičajne baštine kraja u kojem žive, a to su Šestine, u Zagrebu. Djeca su motivirana na slušanje i čitanje priča i legendi vezanih uz zavičajnu kulturnu baštinu, te im se omogućavalo govorno izražavanje, glazbeno, pokretom, plesom i likovno. Tijekom trajanja projekta djeca su u suradnji s roditeljima donosila plakate i izrađene elemente za nadopunu makete o Zagrebu koju su započeli i sada je slijedio nastavak s ciljem da se izradi tržnica Dolac.

Donosili su razne materijale za likovno izražavanje: štapiće, vunu, tkaninu, kišobrane koje ne koriste, žicu i sl.

Djeca su pokazala veliki interes za tradicijsku izradu šestinskog kišobrana što je vidljivo iz njihovih uradaka.

Likovni radovi djece povodom izložbe na temu Kulturna baština - likovno stvaralaštvo djece predškolske dobi povodom 22. Dana dječjih vrtića grada Zagreba u tunelu Grič, Mesnička ulica (slike 8, 9, 10, 11 i 12).

Slika 4: Izložba u Tunelu Grič

Izvor: Autorica rada

Slika 5: Izložba u Tunelu Grič

Izvor: Autorica rada

Slika 6: Izložba u Tunelu Grič

Izvor: Autorica rada

Slika 7: Izložba u Tunelu Grič

Izvor: Autorica rada

Slika 8: Izložba u Tunelu Grič

Izvor: Autorica rada

8.7. PRIKAZ PROVEDENIH AKTIVNOSTI PO CENTRIMA AKTIVNOSTI – PRIMJER JEDAN DAN U VRTIĆU:

CENTAR POČETNOG ČITANJA I PISANJA:

Aktivnost „Šestinski kišobran nam priča“

Prepoznavanje slova bacanjem kocke i pokrivanje dobivenog slova koje je smješteno unutar šestinskog kišobrana, izmišljanje riječi ili predmeta na slovo.

Aktivnost: Slikopriča šestinski kišobran

Djeca imaju zadatak složiti i pričati priču po dobivenim predlošcima prema priči „Šestinski kišobran“ Nade Iveljić.

Aktivnost: Spoji i složi (slike kišobran, kuća, nošnja, vrtić, djeca)

Djeca dobivaju predložak sa slikama i izrezana slova. Ispod svake slike nalazi se mjesto gdje djeca umeću slova kako bi posložili riječ koja je na slici.

Ispričaj priču po dobivenoj slici.

Aktivnost: Razigrani kišobrani

Djeca su imala zadatak prepoznati broj na podlošku i pridružiti mu odgovarajući broj izrađenih kišobrana.

STOLNO MANIPULATIVNI CENTAR

Aktivnost: Dođi po šestinski kišobran

Djeca na dobivenim podlošcima imaju nacrtan labirint. Zadatak im je pronaći put do šestinskih kišobrana na Dolcu.

Aktivnost: Složi zadanu sliku – slika Trga bana Josipa Jelačića i Dolca - slagarica

Djeca imaju zadatak složiti sliku – puzzle.

OBITELJSKO - DRAMSKI CENTAR

Aktivnost: Šestinski kišobran – dramatizacija kostimi

Aktivnost: Ivek u Zagrebu – kazalište sjena

Aktivnost: Šestinski kišobran – dramatizacija, ginjol lutke

CENTAR GRAĐENJA

Aktivnost: Moj Zagreb – pedagoško neoblikovani materijal kutije

Slika 9: "Moj Zagreb"

Izvor: Autorica rada

Slika 10: "Moj Zagreb"

Izvor: Autorica rada

LIKOVNI CENTAR

Dječji likovni radovi na temu Šestinski kišobran

Aktivnost: Šestinski kišobran – slikanje temperom

Aktivnost: Šestinski kišobran – štapići, vuna

Aktivnost: Šestinski kišobran – kartoni, tempera, slamke zajednički rad izložen u knjižnici

Aktivnost: Ilustracija priče "Šestinski kišobran" – ugljen.

GLAZBENI CENTAR I CENTAR TRADICIJSKE KULTURE

Aktivnosti: Plešemo u paru, *U Zagrebu je kućica* – tradicijska igra, *Lepe ti je lepe ti je*, izvođenje brojalice tradicijskim udaraljka, Zagrebačko prigorje – ples (slika 6).

Slika 11: "Lepe ti je"

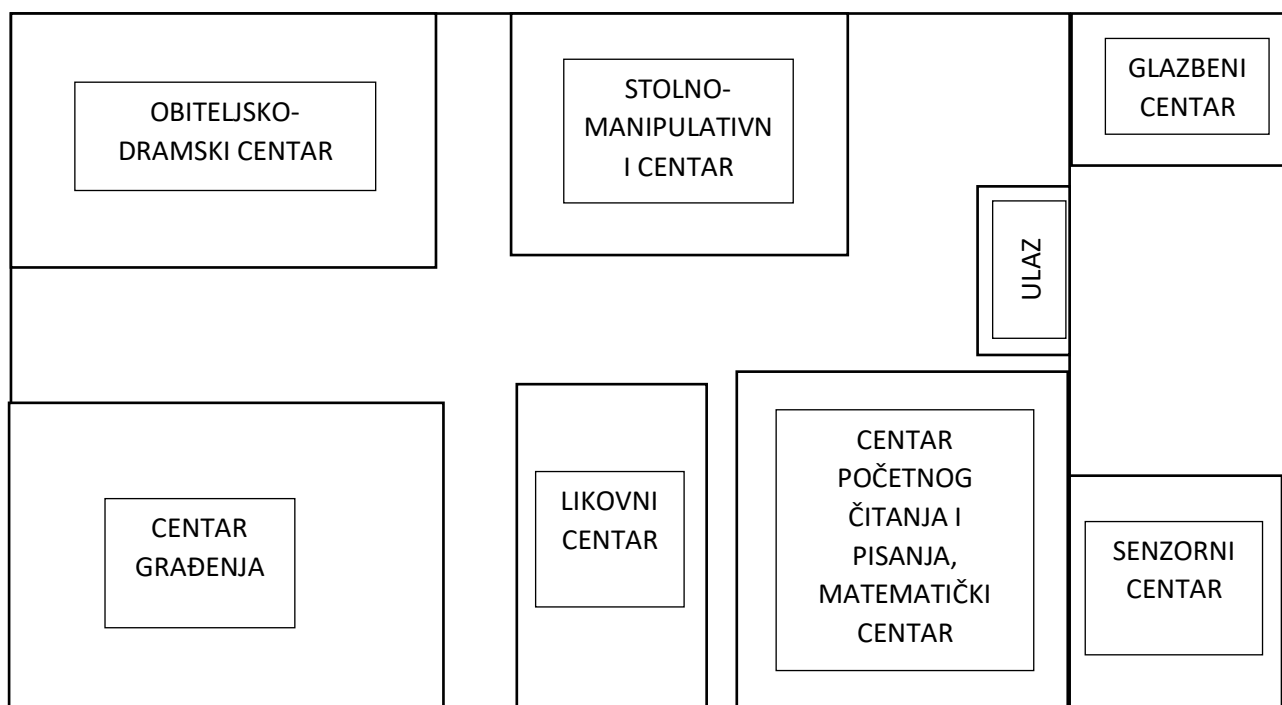
Izvor: Autorica rada

Tablica 1: Prikaz zadaća provedenih aktivnosti - primjer jednog dnevnog plana

ODGOJNI ZADACI:	OBRAZOVNI ZADACI:	FUNKCIONALNI ZADACI:
Stvaranje poticajnog i stimulirajućeg okruženja i ozračja	Proširivanje i stjecanje novih znanja o kulturnoj baštini i tradiciji kraja u kojem žive	Poticanje razvoja pažnje, pamćenja, mišljenja, logičkog zaključivanja
Poticanje pozitivnih vrijednosti - suradnja, zajedništvo, strpljivost, tolerancija	Proširivanje i stjecanje novih znanja o Zagrebu, Šestinama, šestinskom kišobranu	Poticanje govornog izražavanja i komunikacije
Zadovoljavanje dječjih potreba i interesa	Upoznavanje s novom pričom N. Iveljić „Šestinski kišobran“	Proširivanje i bogaćenje rječnika
	Upoznavanje s tradicijskim igrama, običajima, pjesmama i plesovima kraja u kojem žive	Razvoj fine motorike šake i prstiju
		Razvoj stvaralaštva – govorno, likovno, glazbeno
		Razvoj ritma, usklađivanja pokreta s glazbom

Izvor: Autorica rada

Slika 12: Prikaz organizacije prostora za aktivnosti

Izvor: Autorica rada

8.8. ISHODI UČENJA U PROJEKTU „ŠESTINSKI KIŠOBRAN“

Integrirani kurikulum objedinjuje različita područja učenja povezanih zajedničkom temom koja dijete zanima, te se smatra imperativom kvalitetnog učenja. Dijete uči u za njemu svrhovitom kontekstu, što je preduvjet razumijevanja, trajnosti stvorenog znanja i mogućnosti praktične primjenjivosti (Slunjski, 2012:18).

Interes djece za temu koju su sami predložili, a to je u ovom konkretnom slučaju šestinski kišobran, omogućio je djeci da žive svoja prava s naglaskom na dvije grupe prava – a to je, pravo na sudjelovanje i razvojno pravo (Konvencija o pravima djeteta, članak 5 i 10, samoostvarenje)

Sve je rezultiralo ovim:

- osiguravanje uvjeta i okruženja za razvoj senzibiliteta za kulturnu baštinu i tradiciju
- veća motiviranost i uključenost u projekt
- promjene socijalnog konstruktivizma kod djece, odgojitelja, odgojitelja kroz zajedničko oblikovanje procesa učenja
- samostalnost kod djece pri izboru poticaja i aktivnosti

- senzibilitet za priče i legende u kojima ima elemenata kulturne baštine i tradicije
- stekli su nova znanja o kulturi i kulturnoj baštini
- kreativnost i stvaralaštvo na temu projekta „Šestinski kišobran“
- samoinicijativnost, pozitivna slika o sebi,
- poštovanje prema sebi i drugima
- kvalitetnija suradnja i partnerstvo s roditeljima.

9. RODITELJI KAO PARTNERI U NJEGOVANJU ZAVIČAJNE BAŠTINE I TRADICIJSKE KULTURE

Sve veće promjene u društvu odražavaju se i na obitelj kao zajednicu u kojoj se odgajaju djeca. Odgoj u obitelji kao vrijednosna kategorija odražava dominantne obiteljske vrijednosti.

Kulture se međusobno razlikuju u specifičnoj vrsti kompetencija koju roditelji žele razviti kod djece, u načinima koje roditelji izabiru kako bi u djece razvili spremnost za postizanje tih ciljeva, u vremenskim granicama koje roditelji postavljaju za postizanje određenih kompetencija i u percepciji vlastite uloge roditelja postizanju tih ciljeva.

O ljubavi prema tradiciji, baštini i domovini govore Gabelica Šupljika i Milanović (1995.) te kažu da će dijete voljeti svoju domovinu i kulturnu baštinu ako pripada svojoj obitelji, voli svoj vrtić, grad, osjeća se dijelom zajednice onih koji govore njegovim jezikom. Obitelj osim zadaće socijalizacije i uključivanja djeteta u društvo, ima i zadaću prenošenja kulture, tradicije, baštine, identiteta. Sinergija djelovanja institucijskog i obiteljskog odgoja primarna je za razvoj cjelovite ličnosti predškolskog djeteta.

„Od suvremenog dječjeg vrtića očekuje se usmjeravanje veće povezanosti s roditeljima, te stvaranje uvjeta za građenje partnerskih i kvalitetnih odnosa.“ (Ljubetić, 2004:64)

10. ZAKLJUČAK

U ovom radu, „Šestinski kišobran u njegovanju usmene baštine s predškolskim djetetom“ prikazan je suvremen pristup u odgojnoj praksi vrtića „Šumska jagoda“ u Zagrebu, kroz integrirano učenje i primjenu projektne metode u radu s djecom na temu „Šestinski kišobran“.

Kontinuiranim refleksijama, samorefleksijama i suradnjom odgojitelja i roditelja postignuta je kvaliteta rada u vrtiću u primjeni i njegovanju kulturne baštine i tradicije.

Iz primjera rada na projektu „Šestinski kišobran“ potvrđuje se navedeno, što je vidljivo u svim fazama rada na projektu, te na kraju realizacije, u ishodima učenja. Kontinuiranost, kreativnost i motivacija uz suradničke i partnerske odnose pokazala je rezultate i dala poticaj za dalji kontinuirani rad na poticanju i njegovanju kulturne baštine s djecom i svim sudionicima u procesu.

Suradnjom se razvio identitet djeteta i pripadnost kraju u kojem žive, djeca su upoznala značajne elemente materijalne i nematerijalne baštine. Usmena baština potaknuta je kroz narodne priče, legende, stihove i brojalice. Kroz nju se razvila svijest o hrvatskom jeziku kao bitnom čimbeniku očuvanja hrvatskog identiteta, ali i poticaj za razvoj jezičnih komunikacijskih kompetencija i rane pismenosti djeteta. Legenda o šestinskom kišobranu potaknula je kreativno izražavanje i stvaranje djece kroz sve medije izražavanja i stvaranja.

Radom na temi o šestinskom kišobranu ostvareni su ishodi učenja: stjecanje znanja o kulturnoj baštini i razvijanje senzibiliteta djeteta za pričanje priča i legendi, kreativni oblici stvaranja i izražavanja, kvalitetna suradnja i partnerski odnosi s roditeljima.

Kako bi se ovakav način mogao primjenjivati i dalje, potrebno je bilo analizirati i preispitati sve aktivnosti koje su provedene, reakcije djece i roditelja, uzeti u obzir i njihovo mišljenje i naravno na kraju sve zabilježiti. Moguće pogreške ili nedostatke ispraviti ako je moguće, ako nije, naći novi način izvođenja iste aktivnosti na zadovoljstvo djece, roditelja i odgojitelja. U tom završnom dijelu bila je najbitnija samokritičnost odgojitelja, ali i prihvaćanje savjeta i kritika mentora i stručnih suradnika vrtića. Djeca su nepredvidljiva, zbog toga se nikad prije izvođenja aktivnosti ne može znati kako će ona reagirati, ali to se ne smije uzeti kao nešto što

će odgojitelja obeshrabriti već naprotiv motivirati jer od djece najviše učimo te usavršavamo svoj rad i sami sebe.

Veliki problem pri izvođenju pojedinih aktivnosti i projekata često je nedostatak materijala ili nedostupnost istih, važno je da se od ideje i kreativnosti ne odustaje zbog tih problema već da se nađe način kako bi se ispunile zadaće i ciljevi onim materijalima i uvjetima koje posjedujemo. Ako se posjeduje dovoljna količina kreativnosti i želje za ispunjenje neke ideje, svaka prepreka je lako rješiva. Najveći motivator za to, ali i za cjeloživotno obrazovanje i usavršavanje svim odgojiteljima su upravo djeca.

Provedene aktivnosti i projekt „Šestinski kišobran“ može poslužiti kao dobar primjer, ideja i motivacija odgojiteljima u svim područjima RH u njegovanju kulturne baštine i tradicije koju ne smijemo zanemarivati već implementirati kroz sva područja u odgojno – obrazovnom procesu. Bez obzira koja tema se obrađuje i bez obzira u kojem kraju se vrtić nalazi, u ovom radu sadržane su smjernice koje se mogu iskoristiti i olakšati ispunjenje ciljeva i zadaća projekta ili aktivnosti. Time će se očuvati naši korijeni i tradicija, ali najbitnije od svega, djeci će se pružiti nešto što će zauvijek čuvati u svojim srcima jer će ih obogatiti na svim područjima odgoja, obrazovanja i kulture.

Kulturna baština je nešto što svaki pojedinac stvara svojim djelovanjem i ona se uvijek iznova stvara, kao neprekinuti lanac. Potrebno se stoga stalno educirati o njezinom održivom razvoju te teoriju primijeniti u praksi.

11. LITERATURA:

Knjige:

1. Iveljić, N. (1998.) *Šestinski kišobran*. Zagreb: Alfa.
2. Došen- Dobud, A. (2005). *Malo dijete – veliki istraživač*. Zagreb: Alinea.
3. Knežević, G. (2002.) *Naše kolo veliko*. Zagreb: Ethno.
4. Gabelica – Šupljika, M. i Milanović, M. (1995.) *Blagdani djetinjstva*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Hitrec, H. (1994.) *Zagrebačke legende*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Jurdana, V. (2015.) *Igri – Mala zavičajna čitanka*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
7. Zrnić, Č. i Zrnić, G. (2013.) *Hrvatska svakodnevica etnologije vremena i prostora*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
8. Crnković, M. i Težak, D. (2002.) *Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1995. godine*. Zagreb: Znanje.
9. Bošković – Stulli, M. (1997.) *Priče i pričanja*. Zagreb: Matica Hrvatska.
10. Botica, S. (2013). *Povijest hrvatske usmene književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
11. Gjetvaj N. i sur. (1998.) *Etnografska baština okolice Zagreba*. Zagreb: Zdržena štampa.
12. Slunjski, E. (2012.) *Integrirani predškolski kurikulum – rad na projektima*. Zagreb: Mali profesor.
13. Čudina – Obradović, M. i sur. (2004.) *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing.
14. Ljubetić, M. (2014.) *Vrtić po mjeri djeteta*. Zagreb: Golden marketing.

Mrežni izvori:

1. Hržina S. Ruzmarinke, *Šestinske ambrele*. [Online] Dostupno na: <http://ruzmarinke.blogspot.hr/2010/10/sectinske-ambrele.html>. [Pristupljeno: 15. siječnja 2018.]
2. Službene stranice grada Zagreba, *Zagreb*. [Online] Dostupno na: <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=13289>. [Pristupljeno: 15. siječnja 2018.]

3. Službene stranice grada Zagreba, *Kultura*. [Online] Dostupno na: <https://www.zagreb.hr/kultura/12>. [Pristupljeno: 15. siječnja 2018.]
4. Službene stranice grada Zagreba, *Šestine*. [Online] Dostupno na: <https://www.zagreb.hr/izlozba-pogled-ispod-sestinskog-kisobrana/91164>. [Pristupljeno: 15. siječnja 2018.]
5. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, *Materijalna i nematerijalna kulturna baština, nepokretno i pokretno kulturno dobro*. [Online] Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>. [Pristupljeno: 4. lipnja 2018.]
6. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH, *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. [Online] Dostupno na: <http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>. [Pristupljeno: 4. lipnja 2018.]
7. Biografije javnih osoba iz Hrvatske, Nada Iveljić. [Online] Dostupno na: <https://www.biografija.com/nada-iveljic/>. [Pristupljeno: 1. lipnja 2018.]

12. POPIS SLIKA I TABLICA

Popis slika:

Slika 1: Nastup u kazalištu „Darujmo djeci kazalište“	23
Slika 2: Grafički prikaz uočenih promjena kod djece uključivanjem u program (2018)	26
Slika 3: Grafički prikaz procjene uspješnosti programa (2018)	27
Slika 4: Izložba u Tunelu Grič	36
Slika 5: Izložba u Tunelu Grič	36
Slika 6: Izložba u Tunelu Grič	36
Slika 7: Izložba u Tunelu Grič	36
Slika 8: Izložba u Tunelu Grič	37
Slika 9: „Moj Zagreb“	39
Slika 10: "Moj Zagreb"	39
Slika 11: "Lepe ti je"	40
Slika 12: Prikaz organizacije prostora za aktivnosti	42

Popis tablica:

Tablica 1: Prikaz zadaća provedenih aktivnosti (2018)	39
--	----

Popis priloga:

Prilog 1: KRATAK SADRŽAJ „ŠESTINSKOG KIŠOBRANA“	49
--	----

Prilog 1: KRATAK SADRŽAJ „ŠESTINSKOG KIŠOBRANA“

Iznad Zagreba, u selu Šestine, živio je dječak koji se zvao Ivek. Bio je jako radoznao pa se tako jednoga dana zaputio u grad po najvećem pljusku. Bio je zaštićen jedino svojim velikim kišobranom. Jedino što mu je tada bilo važno, bilo je to da vidi Zagreb. Kada mu je postalo preteško nositi veliki kišobran, Ivek se snašao i okrenuo ga kao lađu te je u njemu plovio zagrebačkim ulicama. Naposljetku je stigao u Zagreb, ali od umora se nije mogao pomaknuti pa je zaspao na klupi. Probudio ga je vjetar, a tada je shvatio kako više nema šestinskog kišobrana. Pomislio je, kako ga je vjerojatno odnio vjetar. Ivek se kući vratio jako umoran i tužan. Roditelji su se jako ljutili na njega, zabrinuli su se jer ga dugo nije bilo. Danima nakon toga, tražio je kišobran, ali ga nikako nije uspijevaio naći. Tada se odlučio iskrasti i potajice vratiti u Zagreb kako bi ga mogao potražiti. Ukrcao se u teretni automobil kojim je njegov susjed Francek odvozio jabuke u Zagreb. Ivek je posvuda tražio svoj kišobran koji mu je izradio još njegov djed pa mu je bio jako vrijedan, ali kišobrana nije bilo nigdje. Tražio ga je Ivek i oko tržnice Dolac, a tada je već jako gladan, a i umoran. Skoro je već bio odustao i sve ispričao susjedu Franceku, ali onda ga je ipak ugledao. Vidio je kako ga prodaje neka nepoznata žena strancima kao suvenir. Ivek joj je prišao, ispričao joj je cijelu priču i tražio je svoj kišobran nazad. No, žena mu ga nije htjela dati. U taj čas naišli su policajci. Susjed Francek je uspio razriješiti stvar. Pokazao je svima prisutnima da je na kišobranu ugravirano ime Ivekovog djeda, mjesto i godina – Martin Škalar, Šestine, 1895. Ivek je bio sretan jer je dobio svoj kišobran te se nakon toga vratio sa susjedom Francekom kući.